שמונה קבצים — שמונה קבצים

חיים אנו עם הציורים הרוחניים שבהשאיפה של נשמת האומה.

בכל מקום שהניצוצות של אור הללו גנוזים הם שם, הננו מקושרים בקשר של נשמה של חיים, של כל הוייתנו, אליו. בין שיהיה מקום זה מקום ממשי, מדת ארץ, בין שיהיו מעשים שאלו הציורים כמוסים ביסודם, בין שיהיו מחשבות ורעיונות מאיזה מין שיהיו.

כשם שצריכים להעלות את המחשבות והמידות הנפולות, שהרע והכיעור ניכר בהן, למקור שרשן בקודש, שאז רואים שהן הנן באמת מחשבות נשגבות ומידות טובות, כן צריך לרומם את המחשבות שהן כשרות, אלא שהן עומדות בתחתית המדרגה, שהרע והתוהו מחובר עמן אף על פי שהן פונות לקדושה, אל רום המעלה של האצילות האידיאלית, שהיא מכוונת רק אל הטוב הגמור והישרנות המוחלטת, עד שההתרוממות הולכת וגדילה עד העולם העליון, שהקודש הטהור מושל בו בגבורתו.

שלשה כחות מתאבקים כעת במחננו. המלחמה ניכרת היא ביותר בארץ ישראל, אבל פעולתם היא פעולה נמשכת מחיי האומה בכלל, ושרשיהם מחופשים מצד ההכרה החודרת במרחבי רוח האדם. אומללים נהיה אם נניח לשלשת הכחות הללו, - שהם מוכרחים להאחד אצלנו, לסייע כ"א מהם את חבירו ולשכללו, ולבצר כל אחד מהם את הקיצוניות שחבירו יוכל להביא בצורה מקולקלת, כשלא יסוייג דרכו בפיזורם, במרידתם זה על זה, ובהחלקם כל אחד למחנה מיוחדת, העומדת כצר למחנה השניה. הקודש, האומה, האנושיות, אלה הם שלשת התביעות העקריות, שהחיים כולם, שלנו ושל כל אדם, של איזה צורה שהיא, מורכבים הם מהם. יהיו המניות של ההרכבה הזאת איך שיהיו, יהיה חלק אחד תופס מקום יותר עקרי, אצל איזה יחיד או אצל איזה ציבור, אבל לא נמצא ולא נוכל למצא שום צורה של חיים שלא תהיה מורכבת משלשתם. ההתמזגות המוכרחת של שלשת התביעות הגדולות הללו מוכרחת היא לבא בכל קבוצה, שיש לה תקוה של חיים עתידים, ובכל עת שאנו סוקרים בחיינו ורואים אנו איך שהכחות הללו, תחת תעודת התמזגותם, הולכים הם ונפרדים, הננו נקראים לבא להצלה. הפירוד יסודתו הוא בצדדים השליליים שכל כח רואה בחבירו, והצדדים השליליים אינם מצד עצמם אינם ראויים לשמם. בכל כח בודד, ביחוד נפשי, מוכרחים צדדים שליליים להיות, בפרט בהתפשטותו היתרה על חשבונם של כחות אחרים. בזה אין להפליא בין הקודש ובין החול. הכל נכנס תחת קו המדה והכל צריך משקל, אפילו רוח הקודש ששורה על הנביאים במשקל הוא שורה. אבל הפרוד במקום שצריכים לאחד מביא שמעט מעט מתרוקן הרוח, ותחת ההכרה חיובית - במעמד הכח המיוחד, לפחות, לאותה האישיות או הקבוצה, שהיא הולכת ומתחסרת, מפני הצימוק שהולך ומתגבר באותו הכח המיוחד, הבודד בזרוע נגד טבע הרוח להיות מתאחד עם עוד יסודות המשלימים אותו - באה רק הכרה שלילית לפרנס את החיים, וכל בעל כח מיוחד מלא הוא רק מרץ של אש ביחש לשלילתו של כח האחר או האחרים שאינו חפץ להכירם. ובאופן חיים כאלה המצב נורא, הרוח מתבוקק, עמדת האמת, הכרתה הפנימית ביחד עם אהבתה מתמוטטת והיא הולכת ונעדרת, ע"י מה שנעשית עדרים עדרים.

הנסתר ינצח את העולם בחפשיותו אשר לא תדע גבול של מועקה, ודוקא הוא יודע דוקא בדיוק נמרץ את הגבול של כבוד ושל חכמה ויושר לבב. רק הסגול אל הצפיה הנסתרת מודיע אל האנושיות את ערכה ואת ערך התבל. הרציונליות מתפתחת רק מפני שמעבר לסף ההכרה שלה עושה הנסתר את פעולתו המדעית והמוסרית. מזויפת היא ההנחה ההמונית, שהנסתר מעכר את המדע הבהיר ואת הבקורת המדויקת. דוקא על-ידי הנסתר, ובעזוז שירתו ועומק הגיונו, יוסד על יסוד איתן אותו המעמד ההולך ומתחדש והבקורת המנתחת וחודרת. מצרופם של שני אלה השפעים בעשרם הגדול, הנסתר והבקורת, יבנה יסוד האיתן אשר לאור האלהי העליון, העומד למעלה מכל הגה והכרה. דופק רוח גדול זה על דלתותנו, והולך ומנשב הוא במחננו, ויוצר הוא בחביונו אורו של משיח, לכל ערכיו, מובניו והופעותיו, והוא יתן כח חדש, וחדוש נשמה לישראל, לשוב להצמיח קרן ישועה ולהנטע עוד על אדמת הקודש כימי עולם, ברוחב דעת ובתכונה חפשית מקורית הראויה להיות מוכרת מכל אפסי תבל לכבוד ולתפארת, לגאול רצוצי גליות עשוקי משפט, ולפדות נשמות נעשקות וקודרות מיסורי מחשכיהם ולחדש עוד את זיו האדם הקדמוני בטוהר טבעו, עם כל תוספת הברכה של התרבות החדשה וטובה.

ההלכה והאגדה צריכות הן להתאחד זו עם זו. ההכרח המביא לעסוק בשתיהן יחד, מוכרח הוא להביא גם כן את ההתאחדות הרוחנית שלהן. מה שמרגיש העוסק בהלכה כשנכנס באגדה. וכן להיפך, שהוא נכנס לעולם אחר, נוטל את החלק היותר גדול של ההפריה הרוחנית, הבאה מתוך מנוחת הנפש, שיסודה באחדות הפנימית. הננו קרואים לסול מסלות כאלה בארחות הלימוד. שעל ידיהן ההלכה והאגדה תתחברנה חיבור עצמי. הרעיון של קירוב עולמות רחוקים, זהו יסוד בנין העולם הרוחני ושכלולו, הוא כח יסודי עובר כחוט השני בכל גילויי החיים, בכל פנותיהם, והוא צריך להתגלות תמיד בצורה יותר רחבה. התכונה האנליטית, אחרי

שפועלת את פעולתה המנתחת כדי לברר כל מקצוע על פי חוגו, צריכה היא להניח מקום להתכונה הסינטטית, להופיע באור הנשמה המאחדת, שכל המדעים, כל המקצועות הרוחניים לגווניהם השונים, יראו על ידה כאברים שונים בגויה אחת מחוטבה ואיתנה, שנשמה אחת מחוטבה ואיתנה וחיה, רבת האונים, מאירה בה. והתחלת צעדנו על ככר ההלכה והאגדה תגרור אחריה המון חיבורים והרמוניות לאין חקר. והעולמים השמימיים והעולמים הארציים, האנושיות הבשרית והאנושיות הרעיונית, עם כל העושר הצפון בכל אחד מהם, יתאחדו יחד לפעול זה על זה את הפעולה הרצויה לגודל ושכלול גמור. ומתוך הדעה הזאת יופיע אור חדש על המקצוע המיוחד שאנו באים לשים בו את עינינו ולבנו בחקרי התורה, חיבור ההלכה והאגדה. החיבור הזה אינו כי אם התגלות האחדות החבויה בהן מאז ומעולם. כל מי שלא טעם טעם הלכה לא טעם טעם תורה, וכל מי שלא טעם טעם אגדה לא טעם טעם יראת חטא. והתורה והיראה מוכרחות הן תמיד להתמזג. והעבודה הלימודית צריכה להתגלות, בתור צורה פועלת באופן מתודי על היסוד המאחד הלזה, שתוצאותיו כבירות מאד.

איני יכול לצמצם עצמי בענין אחד, בדבר אחד, במדרגה אחת ובסגנון אחד, כי-אם צריך אני לשאב מכל הסגנונות, מכל הענינים, מכל המדרגות, מכל הדברים. ואם אני רואה דרך אחת שהיא טובה בעיני ואני רוצה להמשך אליה, רואה אני אחר-כך איך ששאר הדרכים מבקשים ממני את תפקידם. אני צריך לכרות ולשתות מים מבארי, באר מים חיים, מחשק התורה שבנשמתי, מהאות המיחד לי, שכל האותיות שבתורה באים על-ידי הצנור הזה אלי, וכל העולם כלו וכל ענייניו, מתיחסים אלי על-פי זה התוכן בתמימות לב, ברוח נכון, בנפש נדכאה, בגבורה ועליזה קדושה. אני צריך לקבל את כל שטפי הנהורות, אף-על-פי שהם באים אלי פזורים מאד, סופם שיתאחדו, רק לשא עינים למקור האחדות ומקור החיים, להתדבק במחשבה העליונה, בקדשת התורה ושרשה, באור חיים של שמחת גאונו של צור ישענו, בדרך הישרה של המדות הטובות, של הבנין והתקון של הוד העולם, של אשר החיים, של קדשת היש, של עמק המציאות ותפארתו, להדורו והודו ופארו של כל העולמים, ליפי הנאצל שאין לו דגמא, למקור כל האמתות, לרב כל הטובות, לדבקות הקדש, ליסוד כל החיים, למעין כל הדעות, למקור האמת ואור שרש כל קדש-קדשים, לראש כל ראשית וכל תכלית.

שתי הבנות כלליות הן, המקיפות את ההויה ואת התורה, את כל ההסתכלות בכל שנויי דרכיה: ההבנה המוסרית וההבנה הסבתית. בתוך ההבנה הסבתית, הקדומה בזמן לגבי רוח האדם, כלולה היא, בתור נשמה עליונה המחיה אותה, ההבנה המוסרית. ההבנה הסבתית מציעה חקים אחוזים זה בזה על כל מרחב היש. מתחיל בעולם החמרי וכחותיו והולך ומקיף, מטפס ועולה עד רוממות העולמים הרוחניים ומנתח את סעיפיהם, כפי עשר הרוח הגדול אשר לאדם, שצד גדלותו מתעלה ומתבלט בהיותו אחוז בחופש ציורו, עם כל קטנו להחליט דבר ודאי במה שנעשה מחוצה לחוג פנימיותו. בשלשלת הסבתית מונחה איזו העקה כללית, איזו מניעה, המעצרת את החקים ותכנם שלא ילכו בדרכים אחרים כי אם באותם הדרכים שהשלשלת הסבתית מקשרת אותם להם. העקה זו עצמה חידה נעלמה היא, ומכל מקום, עם כל המניעה שיש בתכונת שכלנו מלחדור לעמקיה של חדת עולם זו, אין זה חוסם לפנינו את דרך ההסתעפות השכלית לכל אותו הבנין הגדול של ההבנה החקית. אבל בעת אשר אנו עולים למעלה יותר עליונה של הירות נשגבה, אז אנחנו משתחררים מכל אותה המועקה הסבתית, וכל הבנין החקי מצטיר לפנינו בתור קשרים מוסריים אחוזים זה בזה, שההידוק והאמץ שבהם הוא לא פחות חזק ואמיץ, ועוד יותר מחוטב, מאותו של התכן אשר להבנה הסבתית, וערכו הכללי הוא נשגב ונעלה ממנו באין ערוך. אז אנו עומדים בעולם של חופש כשהעולם המוסרי מתגלה לפנינו מרומם הוא את העולם החקי הסבתי כולו ומושכו אליו, משפיע עליו מאורו ונמצא שהוא כולו טבוע בים של אור חיים זה של החקים המוסריים שהם הרבה עליונים ונשגבים מהחקים הסבתיים. וכשאנו מעמיקים בדבר הרינו מוצאים אח"כ גם את כל הפרטים של העולם הסבתי, כולם עומדים בתבניתם המעולה בעולם המוסרי המלא זיו, המתנשא ממעל להם.

ההבדלה בין הטמא ובין הטהור, ביחוד במה שהוא בציור הרוחני, במציאות המופשטת, תלויה היא באופי הפנימי, שמיסודו מתגלה הרצון הקבוע השולט בחיים, בין בידיעתו של נושא החיים, ובמעשיו והשפעותיו הבחיריות והמכוונות מצדו, בין שלא מידיעתו, ובמעשיו והשפעותיו הזולפות וזורמות מאוצר חייו גם בלא ידיעתו וכונתו. ומה שמגביל את הגבול בין הטוב והרע, בין הטמא והטהור, איננו כי אם בנוי על פי התכונה של אותו האופי הקבוע, שהוא עצמות הוייתו של הנושא, שכל מה שהוא חוץ מזה איננו בו עצמיות, אלא עניין מתנודד ותואר נוסף, הפושט צורה ולובשה. כשאנו אומרים שנושא טמא, שהמהותיות העצמית שלו הוא רע, יונק הוא מהקודש והטוב, אנו מבינים שמצייר לו מושגים של הטוב, של הקודש, של הרוממות הנשגבה, ועל ידם מתאדרת מהותיותו, ואופיו מתגדל ומתענף, כחות רצונו מתפשטים, ושליטתו והשפעתו מתגברים. ומתוך שהעצמיות שלו הוא רע וטמא, הרי הוא בשיטתו העליונה, במעופו המתעלה, מכין כלי מות להמון כחות של הטוב והקודש, של התום והיושר. ומלחמת ד' מתאזרת חיל לעמוד נגד מאורעות כאלה, שלא ינוח שהט הרשע על גורל הצדיקים.